

INTERVIEW HET TEAM DAT OVERHEDEN TOT ACTIE DWINGT

‘Ik kan me voorstellen dat we Shell of Engie aanklagen’

18 JUNI 2016 OM 03:00 UUR | Dominique Minten (<http://www.standaard.be/auteur/dominique-minten>)

Een jaar geleden verplichtte een rechter de Nederlandse overheid haar klimaatinspanningen flink op te drijven. Heeft die historische uitspraak geleid tot een ander klimaatbeleid? En hoe zit het met de Belgische zaak? ‘Er wordt meer naar mij geluisterd, maar de uitstoot van broeikasgassen blijft wel stijgen.’ Een gesprek met de hoofdrolspelers.

De Nederlandse regering heeft Engie toestemming gegeven voor proefboringen naar gas in de Waddenzee. Peter Hiliz/Hollandse Hoogte

‘Kun je dat geloven? Nu heeft de regering Engie toestemming gegeven om vlak bij Schiermonnikoog proefboringen naar gas te doen. Engie heette vroeger GDF Suez, maar het heeft zijn naam veranderd omdat het zich groen wil profileren. Hoe stom kun je zijn om dan in de Waddenzee naar gas te boren? Van de Wadden blijf je af, dat vindt elke Nederlander. Ik zal er in elk geval alles aan doen om de boringen tegen te houden.’

Marjan Minnesma heeft nog altijd de heilige verontwaardiging. Een jaar geleden werd Minnesma op slag een bekende Nederlander. Meer zelfs, ze werd een beetje een wereldvedette. Dat had ze te danken aan de opmerkelijke uitspraak van een rechter in Den Haag. Tegen alle verwachtingen in verplichtte die de Nederlandse overheid haar klimaatinspanningen flink te versnellen.

De ‘stille kracht’ achter die klimaatzaak was Roger Cox, een advocaat uit Maastricht. Ook hij reist nu de wereld rond om juridisch advies te geven aan activisten die soortgelijke rechtszaak willen beginnen. Cox zal de Belgische klimaatzaak pleiten. Ook in Nieuw-Zeeland en Frankrijk zijn gelijkaardige zaken aangespannen, in Australië wordt een procedure voorbereid. In Verenigde Staten lopen met succes parallelle procedures.

De klimaatzaak heeft iets losgemaakt.

Roger Cox: ‘Het wordt steeds duidelijker dat er juridische consequenties zijn aan het niet adequaat aanpakken van het klimaatprobleem. Als wereldwijd een vijftal gelijkaardige vonnissen wordt geveld, bereiken we een juridisch kantelpunt. Zelfs in Pakistan is de overheid juridisch verplicht om aan klimaatadaptatie te doen.’

‘Interessant is ook de zaak van de Peruaanse boer die in Duitsland het energiebedrijf RWE heeft aangeklaagd omdat dat verantwoordelijk is voor een half procent van alle historische CO₂-uitstoot. Dat wordt zeker een nieuw spoor. Ook ik heb de vraag gekregen te onderzoeken of fossiele bedrijven aangeklaagd kunnen worden. Namen kan ik nog niet noemen, maar ik kan me voorstellen dat Engie of Shell in aanmerking komen. Kortom, ik ben fulltime klimaatadvocaat geworden.’

De rechtszaak heeft ook jullie leven veranderd.

Marjan Minnesma: ‘Er wordt in elk geval meer naar mij geluisterd. Als ik in actie kom tegen de boringen op Schiermonnikoog, kan ik dat meteen op de radio doen. Dat was vroeger veel moeilijker. Toch weet ik niet af ik daar echt blij mee ben. Ik zit nu in de hoek van de activisten en daar wil ik eigenlijk niet in. Met de stichting Urgenda ben ik altijd bezig geweest met duurzame oplossingen. Ik wilde aantonen dat je met

duurzame economie geld kunt verdienen. Ik wilde niet links, rechts of donkergroen zijn. Duurzame economie kan je heel goed exporteren. En dat willen Nederlanders toch zo graag.'

Herkent u dat, meneer De Gheldere?

Serge De Gheldere: 'Absoluut. Toen ik mijn bedrijf begon, was ik ervan overtuigd dat de uitstap uit fossiele energie er echt zat aan te komen. Het zou de volgende fase in de industriële revolutie worden, te vergelijken met de digitale revolutie. Die is heel snel mainstream geworden. Maar dat was te optimistisch. De weerstand is veel groter dan ik gedacht had.'

'Daarom zijn we aan een rechtszaak beginnen te denken. Eigenlijk hadden we dat liever niet gedaan, maar na twee jaar twijfelen leek het ons de enige weg om de patstelling te deblokken. Maar ook wij waren aanvankelijk sceptisch en onzeker. We zouden weer weggezet worden als het negatieve clubje. Maar uiteindelijk was de respons overweldigend positief. We hebben zeker tien keer meer mede-eisers dan in Nederland. Zelfs industriëlen hebben ons gesteund.'

Heeft de klimaatzaak Nederland ook in beweging gekregen?

Minnesma: 'De uitstoot van CO₂ is het voorbije jaar nog toegenomen. We bungelen in Europa helemaal achteraan. Alleen Malta en Luxemburg doen het nog slechter. In Nederland gaat de koopman nog altijd voor op de dominee. Maar ik zie dat sinds de uitspraak in elk klimaatdossier onze rechtszaak wordt genoemd. Onze minister voor Economische Zaken, Henk Kamp, heeft initiatieven genomen waardoor burgers subsidies krijgen voor warmtepompen. Hij gaat nu ook samenwerken met andere landen voor windmolenprojecten op zee. Op papier toont hij zich in elk geval ambitieus.'

Cox: 'Ook de Tweede Kamer zit de regering nu meer achter de veren. Ik ben ervan overtuigd dat dit direct terug te voeren is tot de klimaatzaak.'

Nederland gaat nu toch twee kolencentrales sluiten?

Cox: 'De regering is dat aan het bestuderen.'

Minnesma: 'In studeren zijn we goed. Minister Kamp is lid van de liberale VVD. Die kan zich niet meteen opwerpen als een groene minister. Dat vindt hij niet leuk.'

De Nederlandse overheid heeft ook beslist in beroep te gaan tegen de uitspraak van de rechter in Den Haag. Verwachten jullie opnieuw gelijk te krijgen?

Minnesma: ‘Tuurlijk.’ *(lacht luid)*

Cox: ‘In zo’n complexe zaak kun je nooit gerust zijn. Maar ik vind nog steeds dat we een hele sterke zaak hebben. Meer zelfs, ik denk dat onze zaak er alleen sterker op is geworden. De klimaatverandering wordt steeds ingrijpender. Komt daarbij dat het akkoord van Parijs stelt dat de opwarming van de aarde flink onder de 2 graden moet blijven. De urgentie van het probleem wordt alleen maar groter. Het beroep werkt in elk geval niet opschortend. De overheid moet het eerste vonnis uitvoeren tot er een uitspraak is in beroep. Dat kan nog wel een tijdje duren. Daarna zal de verliezer in cassatie gaan. Wij gaan desnoods naar het Hof voor de Rechten van de Mens. We zijn dus nog enkele jaren bezig.’

Hoe kijk u naar de Belgische rechtszaak? De Vlaamse regering is al in cassatie gegaan omdat ze wil dat de zaak in het Nederlands wordt gevoerd.

Cox: ‘Tja, het is opvallend dat we al een jaar verder zijn zonder dat er één inhoudelijke discussie is gevoerd. Je zit natuurlijk niet te wachten op een principiële taalstrijd als je met een groot en buitengewoon urgent probleem te maken hebt.’

Kortom, in België is de toestand een stuk erger dan in Nederland.

Cox: *(lacht)* ‘Zo ver durf ik op dit moment niet gaan. Ik denk dat het beetje lood om oud ijzer is. Er zijn wat nuanceverschillen, maar in essentie doen beide overheden onvoldoende.’

De Gheldere: ‘Sommigen wekken de indruk dat wij deze zaak per se in het Frans willen voeren, terwijl we gewoon de taalwetten hebben gevolgd. Voor een efficiënt verloop van het proces zou het zelfs beter zijn dat het in het Nederlands wordt gevoerd. Dat maakt het voor Roger in elk geval makkelijker.’

Blijft de vraag of klimaatbeleid via de rechtbank afgedwongen moet worden.

Cox: ‘We maken steeds extremer weer. Dat leidt tot schade en leed. Daar heeft het recht een rol te spelen. Mag een overheid bewust blijven meewerken aan het creëren van dat gevaar? Dat is een echt een juridische vraag.’

Minnesma: ‘We moeten eerlijk zijn: alleen een rechtszaak is niet genoeg. We volgen dan ook verschillende strategieën. We geven ook boeken uit over hoe we Nederland over vijftien jaar volledig op duurzame energie kunnen laten draaien. We helpen mensen hun huizen energieneutraal te maken. De maatschappij evolueert zeker in de goede richting, maar wie het minst beweegt, is de overheid in Den Haag. En precies haar hebben we nodig om snelheid te maken.’

Is België in hetzelfde bedje ziek?

De Gheldere: ‘Dat kun je wel zeggen. We hebben gemeentes die vooroplopen, maar een stad of een gemeente blijft beperkt in middelen en impact. We hebben nood aan een systemische verandering en dat is echt de taak van een nationale overheid. Ze moet een visie op papier zetten, dan concrete doelstellingen uitstippelen en dan de instrumenten geven.’

‘Vlaanderen wil nu 4 miljard geven aan de verbreding van de Brusselse ring, terwijl extra fietspaden goed zijn voor 40 miljoen. En we weten echt dat zo veel mensen op een klimaatvriendelijke manier willen gaan pendelen en toch blijven we de oude manier extra stimuleren. Wat mij enorm stoort, is dat premier Michel in Parijs zegt dat het moment van actie is aangebroken...’

Minnesma: ‘Hij lijkt wel Mark Rutte.’

De Gheldere: ‘...maar tegelijk probeert ons land het fundamentele klimaatdebat uit de weg te gaan. Want dat willen we met onze rechtszaak doen: objectief kijken of we genoeg doen. Kijk, twee weken geleden kondigde Noorwegen aan dat er tegen 2025 geen nieuwe auto’s op fossiele brandstof meer mogen rijden. Hoe cool zou het zijn dat niet Noorwegen, maar Vlaanderen dat had aangekondigd? Vijftien jaar geleden was België pionier in offshore windparken en toch hebben Denemarken en Duitsland ons voorbijgestoken. Bij ons liggen de projecten onder vuur omdat we onhandig zijn omgesprongen met subsidies.’

Ook in Nederland is veel verzet tegen windmolens.

Minnesma: ‘Toch blijkt uit onderzoek dat slecht 11 procent van de bevolking geen windmolen in zijn achtertuin wil. Maar zij schreeuwen het luidst. Kijk, er zijn ook energiecoöperaties die jaarlijks honderdduizenden euro’s winst maken met hun windmolen. Iedereen wil een windmolen als hij daar zelf de vruchten van plukt. Dat is iets helemaal anders dan een windmolen van GDF Suez in je achtertuin.’

In Nederland en Duitsland groeit verzet tegen de ‘onveilige’ Belgische kernreactoren. Zit daar geen rechtszaak in?

Cox: ‘Dat wordt onderzocht en ik denk dat het best zou kunnen. Wij kunnen daar de knowhow van Urgenda aanwenden. Maar concreet is zo’n rechtszaak nog niet.’

Is de Belgische overheid nalatig geweest in dit dossier?

Cox: ‘Ze is niet open genoeg geweest. Ik heb de indruk dat ze “te gemakkelijk” naar het dossier heeft gekeken omdat ze vooral vreesde dat de Belgische energiebevoorrading in gevaar was. Daardoor is zo veel argwaan ontstaan.’

Komt het allemaal goed met het klimaat?

Cox: ‘Als we eerlijk zijn, niet. De facto hebben nu al een opwarming van 1,5 graad. Het zal dus heel moeilijk worden om de doelstelling van Parijs – onder 2 graden blijven – te halen. Daarvoor moet we beginnen broeikasgassen uit atmosfeer te zuigen en onder de grond op te slaan. Die technologie is er gewoon nog niet.’

De Gheldere: ‘Europa heeft vorig jaar opnieuw meer broeikasgassen uitgestoten, terwijl het eigenlijk vanaf nu jaarlijks op min 7 procent moet zitten. Dat blijft toch hallucinant.’

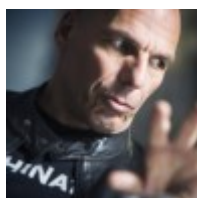
DOMINIQUE MINTEN

Dominique Minten is redacteur buitenland bij De Standaard.

Meer artikels van Dominique Minten >

(<http://www.standaard.be/auteur/dominique-minten>)

LEES MEER

VANDAAG | YANIS VAROUFAKIS, ÉÉN JAAR NA ZIJN VERTREK ALS GRIEKS MINISTER

‘Europa heeft een misdaad begaan in Griekenland. En het gaat er gewoon mee door’

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160619_02347153)

VANDAAG | LUKAKU’S BELEVEN VOETBALSPROOKJE IN STRAKKE REGIE VAN VADER ROGER

Romelu en Jordan, brothers in arms

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160619_02347087)

VANDAAG | MOESTUINEN ZIJN (SOMS) GOED VOOR U

Oogst je geluk

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160619_02346748)

VANDAAG | **WETENSCHAPSWINKEL ANNA VERSTEDEN, KORTENBERG**

Hoe komt het dat katers met de leeftijd erger worden?

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160619_02346630)

VANDAAG | MOLECULE IN HEELAL HEEFT TWEE SPIEGELBEELDVORMEN

Eerste oermolecule van het leven gevonden

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160619_02346631)

‘Je zit niet te wachten op een principiële taalstrijd als je met een groot en buitengewoon urgent probleem te maken hebt’

‘Uit onderzoek blijkt dat slecht 11 procent van de bevolking geen windmolen in zijn achtertuin wil. Maar zij schreeuwen het luidst’